

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 79g/2025

privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 53 alin. (2) din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii și articolul 1 din Legea nr. 1232 din 15 decembrie 1992 cu privire la bani

CHIȘINĂU

25 septembrie 2025

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Sergiu LITVINENCO,
dlui Ion MALANCIUC,
nei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA, *judecători*,
cu participarea dlui Vasili Oprea, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 26 martie 2025,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 25 septembrie 2025, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „din venitul mediu lunar asigurat valorizat” din articolul 53 alin. (2) din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii și a textului „o constituie leul (moldovenesc)” din articolul 1 din Legea nr. 1232 din 15 decembrie 1992 cu privire la bani, ridicată de dl avocat Dorian Pînzaru, în interesele nei Maria Stegărescu, parte în dosarul nr. 3-1606/2024, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dl Veaceslav Negurița, judecător la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Circumstanțele litigiului principal, astfel cum au fost prezentate de autorul excepției, pot fi rezumate după cum urmează.

4. La 11 iulie 2023, Casa Teritorială de Asigurări Sociale Buiucani a adoptat o decizie referitoare la stabilirea dreptului la pensie al nei Maria Stegărescu.

5. La 10 august 2024, dna Maria Stegărescu a adresat Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Buiucani o cerere prealabilă împotriva acestei decizii, solicitând anularea ei parțială și emiterea unei noi decizii, prin care să fie luată în calcul la stabilirea stagiului de cotizare perioada 1 decembrie 2005 – 31 iulie 2006 și 1 ianuarie 2007 – 11 martie 2014, în care a activat la Colegiul Pedagogic din orașul Bender.

6. La 26 ianuarie 2024, prin răspunsul nr. 823/2024, cererea prealabilă a fost respinsă. Casa Națională de Asigurări Sociale (în continuare, CNAS)

a menționat că nu poate lua în considerare venitul realizat în această perioadă, deoarece venitul asigurat a fost realizat într-o altă valută decât cea națională și din el nu au fost achitate contribuții de asigurări sociale de stat.

7. Dna Maria Stegărescu a contestat actul menționat la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani.

8. La 27 februarie 2025, dl avocat Dorian Pînzaru a ridicat, în numele dnei Maria Stegărescu, excepția de neconstituționalitate a textului „din venitul mediu lunar asigurat valorizat” din articolul 53 alin. (2) din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii și a textului „o constituie leul (moldovenesc)” din articolul 1 din Legea nr. 1232 din 15 decembrie 1992 cu privire la bani.

9. Printr-o încheiere din 12 martie 2025, Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea către Curtea Constituțională, spre soluționare.

B. Legislația pertinentă

10. Prevederile relevante ale Legii nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii sunt următoarele:

Articolul 53

Calcularea pensiei pentru limită de vârstă

„[...]

(2) Pensia pentru limită de vârstă se calculează, conform prevederilor art. 16, **din venitul mediu lunar asigurat valorizat**, realizat după 1 ianuarie 1999, luându-se în considerare stagiul de cotizare total.

[...]”

11. Prevederile relevante ale Legii nr. 1232 din 15 decembrie 1992 cu privire la bani sunt următoarele:

Articolul 1

Unitatea monetară

„Unitatea monetară a Republicii Moldova **o constituie leul (moldovenesc)** egal cu 100 de bani. Numerarul se află în circulație sub formă de semne bănești de hârtie (bancnote) și metalice (monede).”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

12. Autorul excepției susține că textul „din venitul mediu lunar asigurat valorizat” din articolul 53 alin. (2) din Legea privind sistemul public de pensii contravine principiilor egalității și legalității. Totodată, acesta consideră că textul „o constituie leul (moldovenesc)” din articolul 1 din Legea cu privire la bani, coroborat cu dispozițiile articolului 53 alin. (2) din Legea privind sistemul public de pensii, încalcă dreptul la asistență și protecție socială.

B. Aprecieria Curții

13. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

14. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii și din Legea nr. 1232 din 15 decembrie 1992 cu privire la bani, ține de competența Curții Constituționale.

15. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este ridicată de avocatul unei părți în proces. Astfel, sesizarea este formulată de subiectul căruia i s-a acordat acest drept pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

16. Obiectul excepției îl constituie textul „din venitul mediu lunar asigurat valorizat” din articolul 53 alin. (2) din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii și textul „o constituie leul (moldovenesc)” din articolul 1 din Legea nr. 1232 din 15 decembrie 1992 cu privire la bani.

17. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză de contencios administrativ, care are ca obiect controlul legalității unei decizii de stabilire a dreptului la pensie. În cererea adresată instanței, reclamanta a solicitat anularea deciziei și obligarea autorității competente să includă în stagiul de cotizare întreaga perioadă în care a lucrat ca profesoară la Colegiul Pedagogic din orașul Bender. Reclamanta consideră greșit faptul că CNAS nu a inclus această perioadă în stagiul de cotizare, pe motiv că remunerarea s-a făcut într-o altă monedă decât cea națională (a se vedea §§ 5 și 6 *supra*). Astfel, având în vedere că prevederile contestate se referă la modalitatea de calculare a pensiei pentru limită de vârstă și stabilesc că venitul mediu lunar asigurat valorizat se determină în moneda națională – leul, Curtea admite că instanța de judecată ar putea aplica aceste dispoziții în cauza în care a fost ridicată excepția.

18. Curtea observă că aceste prevederi nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

19. Curtea reiterează că excepția de neconstituționalitate trebuie să cuprindă trei elemente obligatorii: (i) textul contestat din punctul de vedere al constituționalității (prevederea legală), (ii) textul de referință pretins a fi încălcat (prevederea constituțională) și (iii) motivarea de către autorul excepției a relației de contrarietate dintre cele două texte, adică motivarea neconstituționalității textului criticat (DCC nr. 182 din 25 noiembrie 2021, § 15; DCC nr. 183 din 21 decembrie 2023, § 20).

20. În prezenta cauză, Curtea reține că criticile de neconstituționalitate formulate nu sunt raportate la o prevedere constituțională concretă care ar oferi protecție împotriva pretinselor ingerințe contestate. Modul în care aceste critici sunt prezentate sugerează că instanța constituțională ar trebui să identifice, din oficiu, argumentele relevante, să stabilească norma constituțională aplicabilă și să evalueze dacă există sau nu o ingerință. Așadar, având în vedere modul în care autorul excepției și-a formulat criticile, Curtea constată că este, în fapt, invitată să exercite un control din oficiu. Totuși, rolul Curții nu presupune identificarea argumentelor în locul

autorului sesizării (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 10 din 5 martie 2024, § 23).

21. Totodată, Curtea subliniază că procedurile din fața sa au un caracter adversarial. Prin urmare, autorului sesizării îi revine sarcina de a-și preciza argumentele juridice, explicând în ce mod, în opinia sa, prevederile constituționale sunt încălcate (a se vedea DCC nr. 183 din 21 decembrie 2023, § 23).

22. Prin urmare, pe baza celor menționate mai sus, Curtea reține că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 27 alineatele (2) și (4) lit. d), 37 și 40 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională

D E C I D E:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „din venitul mediu lunar asigurat valorizat” din articolul 53 alin. (2) din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii și a textului „o constituie leul (moldovenesc)” din articolul 1 din Legea nr. 1232 din 15 decembrie 1992 cu privire la bani, ridicată de dl avocat Dorian Pînzaru, în interesele dnei Maria Stegărescu, parte în dosarul nr. 3-1606/2024, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 25 septembrie 2025
DCC nr. 142
Dosarul nr. 79g/2025